

Analiza KBN

Nr 4 (84) / 2021

24 marca 2021 r.

Niniejsza publikacja ukazuje się na warunkach międzynarodowej licencji publicznej
Creative Commons 4.0 – uznanie autorstwa – na tych samych warunkach – użycie niekomercyjne.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution – NonCommercial – ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

Polski Kontyngent Wojskowy w operacji pokojowej Unii Europejskiej EUFOR Tchad/RCA – zadania i efekty działań

[Dariusz Kozerawski](#)

Kontyngent Wojska Polskiego został skierowany do Czadu na mocy postanowienia Prezydenta RP z dnia 30 stycznia 2008 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej¹. Decyzję o przygotowaniu Polskiego Kontyngentu Wojskowego (PKW) do operacji EUFOR Tchad/RCA wydał minister obrony narodowej 23 listopada 2007 r.² Wynikało z niej, iż kontyngent wojskowy do udziału w operacji w Czadzie sformują: Dowództwo Wojsk Lądowych, Żandarmeria Wojskowa oraz Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych RP. PKW Czad miał realizować zadania od 1 lutego 2008 r. do 31 stycznia 2009 r. w ramach operacji UE, a jego liczebność miała wynosić do 400 żołnierzy, funkcjonariuszy i pracowników wojska³. Sam proces formowania i zmiany PKW rozpoczęto w oparciu o zasoby 11. Dywizji Kawalerii Pancерnej z Żagania. W skład kontyngentu weszły pododdziały z:

¹ Postanowienie Prezydenta RP z dnia 30 stycznia 2008 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej, „Monitor Polski” 2008, nr 10, poz. 106.

² Decyzja MON nr 538/MON w sprawie przygotowania Polskiego Kontyngentu Wojskowego do operacji UE w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej, Warszawa 23.02.2007 r.

³ Postanowienie Prezydenta RP z dnia 30 stycznia 2008 r., op.cit.

17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej, 10. Brygady Kawalerii Pancерnej, Oddziału Żandarmerii Wojskowej z Gliwic, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej, 1. Brzeskiej Brygady Saperów oraz 10. Brygady Logistycznej z Opola.

Szkolenie przygotowawcze na terytorium Polski oraz pozostałe etapy funkcjonowania kontyngentu zostały określone na podstawie Planu działania PKW Czad nr 11982/08 wydanego w kwietniu 2008 r. W tym dokumencie przewidziano pięć zasadniczych etapów działania kontyngentu w rejonie operacji pokojowej EUFOR, a mianowicie:

- etap I – realizacja zadań przez inżynieryjną grupę przygotowawczą w rejonie misji (15 kwietnia – 23 maja 2008 r.);
- etap II – osiągnięcie gotowości bazy do przyjęcia sił głównych PKW wraz ze sprzętem (24 maja – 10 lipca 2008 r.);
- etap III – osiągnięcie pełnej zdolności operacyjnej przez PKW Czad (11 lipca – 15 września 2008 r.);
- etap IV – wykonywanie zadań mandatowych w strefie odpowiedzialności polskiego kontyngentu (od 16 września 2008 r.);
- etap V – dwa miesiące po zakończeniu misji – wycofanie kontyngentu w ramach planowanej rotacji.

Głównym sposobem przetrzutu PKW Czad w rejon operacji pokojowej był transport morski, ze Szczecina do portu w Douali w Kamerunie, a następnie transportem kolejowym i kołowym do Iriby⁴. Tak przewieziono transportery Rosomak, pojazdy i maszyny inżynieryjne, kontenery transportowe i mieszkalne. Drugim sposobem przetrzutu części sił i sprzętu kontyngentu w rejon misji było wykorzystanie transportu powietrznego (z Wrocławia do Ndżameny, a następnie przy użyciu transportu kołowego do Abeche i dalej do Iriby. Przy wykorzystaniu transportu lotniczo-drogowego dokonano przetrzutu: inżynieryjnej grupy przygotowawczej (16 jednostek sprzętowych i 13 kontenerów), grupy lotniczej (3 śmigłowce Mi-17) oraz sprzętu narodowego elementu wsparcia, którego wykorzystanie planowano już na wstępnym etapie organizacji kontyngentu (27 jednostek sprzętowych oraz 33 kontenery). Z kolei personel PKW Czad został przemieszczony z Wrocławia do Ndżameny na pokładach samolotów Tu-154, CASA-295M oraz wycarterowanych statków pasażerskich. Powietrzny transport taktyczny z Ndżameny do Abeche a następnie do Iriby zapewniało Dowództwo Sił EUFOR⁵. Warto jednocześnie dodać, iż dystans drogą lądową dzielący bazę PKW w Iribie od najbliższego portu morskiego w Douali, przekraczał 2,5 tysiąca kilometrów, z czego jedynie 400 km można było pokonać koleją kameruńską.

Mandat sił pokojowych w operacji EUFOR Tchad/RCA obejmował trzy główne obszary zadaniowe: zwiększenie ogólnego bezpieczeństwa w całym rejonie odpowiedzialności (głównie w pobliżu obozów uchodźców i ludności wewnętrznie przesiedlonej); stworzenie warunków do dostarczania pomocy humanitarnej oraz swobodnego przepływu personelu organizacji pomocowych i humanitarnych; ochrona obiektów, mienia i personelu ONZ, a także zapewnienie mu swobody przemieszczania się w obszarze operacji pokojowej.

⁴ Ten rodzaj transportu realizowano od 1 maja do 30 czerwca 2008 r.

⁵ FHQ – Force Headquarters – Dowództwo Sił/ Kwatera Główna Sił Pokojowych.

Po przerzuceniu całości sił w rejon misji, przeformowaniu obu kompanii manewrowych w pięć mniejszych grup bojowych, PKW Czad osiągnął pełną zdolność operacyjną do wykonania zadań mandatu w dniu 15 września 2008 r. Do zasadniczych zadań kontyngentu polskiego w strefie działań operacyjnych należało:

- monitorowanie sytuacji społeczno-politycznej i militarnej na teatrze działań pokojowych;
- prowadzenie rozpoznania w przydzielonym rejonie odpowiedzialności;
- utrzymanie łączności i współdziałania z elementami operacyjnymi oraz dowództwami na teatrze zgodnie z OPLAN EUFOR Tchad/RCA⁶;
- zapewnienie bezpieczeństwa w sektorze odpowiedzialności PKW;
- ochrona ważnych obiektów, obozów uchodźców i szlaków komunikacyjnych;
- zapewnienie ochrony pracownikom organizacji humanitarnych;
- reagowanie w sytuacjach zamieszek oraz protestów ludności cywilnej;
- prowadzenie działalności w zakresie współpracy cywilno-wojskowej;
- zapewnienie łączności ze wszystkimi elementami PKW Czad oraz utrzymywanie łączności z krajem;
- koordynacja zabezpieczenia logistycznego kontyngentu polskiego na teatrze działań pokojowych;
- utrzymywanie wystarczającej ilości zapasów środków zaopatrzenia dla PKW;
- koordynacja zabezpieczenia medycznego kontyngentu;
- utrzymywanie zdolności finansowych do realizacji usług, zakupów i kontraktów na rzecz polskiego kontyngentu wojskowego.

Należy podkreślić, iż w pierwszym etapie działalności PKW Czad, podstawowymi zadaniami wykonywanymi przez grupy bojowe było: kontrolowanie przejezdności głównych szlaków komunikacyjnych, zapewnienie bezpieczeństwa przemieszczania siłom EUFOR oraz pracowników ONZ i przedstawicieli organizacji pozarządowych.

W dokumencie *Transfer of Authority* z 2 września 2008 r. określone zostały między innymi kluczowe ograniczenia narodowe, które miały bezpośredni wpływ na funkcjonowanie PKW Czad w rejonie misji. Główne ograniczenia narodowe dotyczyły⁷:

- rozmieszczenia kontyngentu w jednej bazie Iriba, z wyjątkiem składu osobowego przydzielonego do FHQ i grupy lotniczej w Abeche oraz FHQ Rear⁸ w Ndżamenie;
- prowadzenia działań tylko w przydzielonym na podstawie OPLAN EUFOR Tchad/RCA rejonie odpowiedzialności, siłami dwóch kompanii manewrowych oraz elementami wsparcia;
- uprawnień dla PKW do prowadzenia działań operacyjnych tylko na terytorium Czadu wynikających z OPLAN, a każde dodatkowe zadania wykraczające poza ww. regulacje wymagały autoryzacji dowództwa narodowego;
- podporządkowania dowódcy PKW Czad bezpośrednio dowódcy sił EUFOR Tchad/RCA, bez możliwości delegowania tych uprawnień innemu przełożonemu;
- braku zgody na wykonywanie zadań ofensywnych przez PKW;

⁶ OPLAN EUFOR Tchad/RCA - Plan operacyjny Sił EUFOR Tchad/RCA.

⁷ *Polish Military Contingent Transfer of Authority* nr Z-1107/P3/NATO, 2.09.2008 r.

⁸ FHQ Rear - Force Head Quarters Rear – Tyłowe Dowództwo Sił Pokojowych.

- możliwości rozmieszczenia pododdziału kontyngentu polskiego w sile do plutonu w innej lokalizacji niż własna baza, na okres nie dłuższy niż 10 dni;
- realizacji dowodzenia narodowego grupą lotniczą przez dowódcę PKW, natomiast koordynacja użycia środków grupy mogła następować na poziomie ponadnarodowym;
- konieczności autoryzacji zadań realizowanych przez grupę lotniczą na korzyść FHQ przez dowódcę PKW Czad.

Na początku października 2008 r., po uwzględnieniu pierwszych tygodni doświadczeń z działalności operacyjnej, dowódca PKW Czad dokonał przewartościowania priorytetów aktywności mandatowej, skupiając wysiłek kontyngentu w szczególności na zapewnieniu: bezpieczeństwa w obozowiskach sześciu obozów dla uchodźców⁹; bezpieczeństwa na drogach dojazdowych do obozów oraz na drogach zaopatrywania¹⁰, a także w miejscowościach Iriba i Guereda; swobody przemieszczania się personelowi organizacji humanitarnych.

Personel Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Czadzie wykonywał zadania z dwóch stałych baz (North Star Camp w Iribie oraz Stars Camp w Abeche) i bazy tymczasowej zlokalizowanej w Gueredzie. W trakcie I zmiany PKW Czad, pomimo konieczności wykonywania zadań inżynierskich i typowo logistycznych (związanych z przygotowaniem infrastruktury baz do rozpoczęcia działalności operacyjnej), prowadzono liczne działania patrolowe. Od lipca do listopada 2008 r. pododdziały I zmiany PKW Czad wykonały 208 zadań lądowych (w tym patroli, konwojów i eskort), grupa lotnicza uzyskała 380 godzin nalotu, z czego 275 godzin na rzecz kontyngentu polskiego¹¹.

II zmiana PKW Czad przejęła odpowiedzialność za prowadzenie działań pokojowych w swoim sektorze 29 listopada 2008 r. Jej personel w trakcie wykonywania zadań mandatowych do 15 marca 2009 r. zrealizował 408 eskort i patroli lądowych. Z kolei grupa lotnicza do czasu zakończenia aktywności operacyjnej (14 kwietnia 2009 r.) wykonała łącznie 523 godziny nalotu śmigłowcowego¹², w tym 296 różnego rodzaju misji powietrznych¹³, 108 dyżurów powietrznych sił szybkiego reagowania oraz 59 patroli lądowych, głównie jako grupa naziemnego poszukiwania.

Warto dodać, iż PKW Czad dysponował trzyosobowym Zespołem Współpracy Cywilno-Wojskowej oraz niewielkimi środkami przeznaczonymi na tego typu działalność. Istotnym atutem kontyngentu polskiego było bogate doświadczenie zespołu CIMIC¹⁴ wyniesione z udziału w operacjach stabilizacyjnych w Iraku i Afganistanie, co dotyczyło przede wszystkim żołnierzy 11. Dywizji Kawalerii Pancerniej z Żagania oraz specjalistów Centralnej Grupy Wsparcia Współpracy Cywilno-Wojskowej z Kielc. W trakcie I zmiany PKW opracowano trzy projekty na rzecz ludności lokalnej, a mianowicie:

- budowy przejazdu przez rzekę okresową w Iribie;

⁹ Obozy dla uchodźców zlokalizowane w takich miejscowościach jak: Iridimi, Touloum, Am Nabak, Mile, Kounoungou, Oure Cassoni.

¹⁰ Drogi zaopatrywania określane kryptonimami operacyjnymi „Rzym” i „Warszawa”.

¹¹ Pozostałe 105 godzin nalotu polskich śmigłowców wykorzystano na zabezpieczenie funkcjonowania FHQ, w tym przede wszystkim loty transportowe i rozpoznawcze.

¹² W tym 65% nalotu na korzyść PKW Czad, a 35% nalotu na korzyść FHQ.

¹³ W ramach wyżej wspomnianych misji powietrznych wykonano: 22 misje rozpoznawcze, 203 loty transportowe, 67 patroli rozpoznawczych, a zadania powietrznych sił szybkiego reagowania.

¹⁴ CIMIC – Civil-Military Cooperation – współpraca cywilno-wojskowa.

- odnowienia i doposażenia kompleksu budynków szkoły podstawowej w Iribie;
- budowy murowanego ogrodzenia wokół szkoły podstawowej w Iribie, finansowanego ze środków rządów Malty i Luksemburga.

Należy podkreślić, iż projekty drugi i trzeci zostały zakończone sukcesem. Szkołę odnowiono i doposażono ze środków wyasygnowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, co pozwoliło na remont trzech głównych budynków szkoły i budynku przedszkola. Dodatkowo szkołę wyposażono w ławki i stoliki oraz w przybory szkolne i sprzęt biurowy¹⁵. Z kolei murowane ogrodzenie wokół szkoły podstawowej zostało wykonane przez firmę zewnętrzną pod nadzorem polskiego zespołu CIMIC, a budowę zakończono 2 marca 2009 r.¹⁶ Niestety, ze względu na niewystarczające środki jakie przewidziano w rezerwie celowej MSZ RP na realizację projektu budowy przejazdu przez rzekę okresową, nie został on wykonany podczas funkcjonowania PKW Czad¹⁷.

Podsumowując, można stwierdzić, iż działalność Polskiego Kontyngentu Wojskowego w ramach operacji pokojowej EUFOR Tchad/RCA cechowała się znaczącą aktywnością działań mandatowych, zarówno w trakcie I, jak i II zmiany PKW. Główny wysiłek działalności operacyjnej kontyngentu skupiony był na zapewnieniu bezpieczeństwa ludności cywilnej i pracownikom organizacji humanitarnych w rejonach sześciu obozów dla uchodźców. Należy dodać, iż pozostałe kluczowe zadania operacyjne, takie jak: utrzymanie bezpieczeństwa i przejezdności dróg oraz miejscowości Iriba i Guereda, patrolowanie stref niezamieszkałych i nadgranicznych - w pełni korespondowały z zadaniem głównym. Na podkreślenie zasługują również pomocowe inicjatywy projektowe oraz liczne kontakty z lokalną ludnością cywilną i osobami przesiedlonymi, koordynowane przez Zespół Współpracy Cywilno-wojskowej PKW Czad.

¹⁵ Projekt zakończono na przełomie lutego i marca 2009 r. siłami personelu II zmiany PKW Czad.

¹⁶ Całościowy koszt projektu został oszacowany na 10 tys. EURO.

¹⁷ Do koncepcji wykonania przejazdu przez rzekę okresową w Iribie powrócono podczas kolejnej misji pokojowej w Czadzie - prowadzonej pod auspicjami ONZ - w ramach funkcjonowania PKW MINURCAT.